

Jaký má smysl hledat smysl?

Nic / Děti v Ohni, ZUŠ F. L. Gassmanna, Most a zároveň

Dělat se pořád musí. Leona Houdková, Jirkov

Některé výroky mají smysl jedině v kontextu nebo jako výsledek dlouhého poznání, nikoli jako výchozí předpoklad – v takovém případě mohou mít důsledky i vpravdě nežádoucí. Patří sem Nietzscheova teze, že Bůh je mrtev, která měla ve hře *Nic* také jistou funkci, ale především věta, že nic nemá smysl, kterou na skupinu pubertáků volal ze stromu jejich spolužák a která se do všech hluboce zaryla na celý život. Představení na základě knihy Janne Teller zhmotňovalo přirozenost, s jakou věci a činnosti ztrácely pro spolužáky význam, aby je následně pátrání po ztraceném smyslu stejně přirozeně přivedlo k tvorbě „hromady s významem“, kam každý dá to nejcennější. Skupinová dynamika vede od obětování věcí či vlasů až k obětování panenství a ukazováčku, protože „význam má to, co bolí“. Celá hromada s významem přijde o svůj smysl ve chvíli, kdy se za 3,5 milionu dolarů prodá jako umělecké dílo. Právě pocit, kdy peníze znemožňují vidět hlubší hodnoty, je tu zásadní. Hru můžeme vidět jako metaforu společnosti bez viditelného smyslu, také jako varování před světem, v němž chybí dospělí („dospělý nic říct nemůžeme, protože my víme, že nic nemá smysl“), ale i před prostými silnými, ale reálně nebezpečnými myšlenkami, kterých se aktéři nikdy nezabavili, jakkoli konec hry byl méně drastický než v knižní předloze.

O jiném způsobu hledání smyslu pojednávala Leona Houdková, jež s mimořádnou laskavostí zinscenovala život několika generací Čechů v rumunském Banátu. Po smyslu se tu nikdo netáže, nikdo ho nepopírá, je zcela samozřejmě obsažen v každodenních činnostech a intenzivním kontaktu s přírodou – v dojení, mytí šípků či vaření marmelády. Jestli se tu nějaký význam hledá, tak jedině v tom, co pro nás znamená domov. Představení dává zakusit propojení člověka prostorem, který formuje naše pocity, zároveň veškerý smysl tomuto prostoru dávají samotní lidé. Krajina ani nemůže být jiná než kulturní, i kdyby někdo ze stromu křičel, že krajina má smysl i bez lidí.

Tyto dvě hry se spolu pozoruhodným, kontrastním způsobem propojily, přičemž by bylo nepochybně zajímavé vidět, jaké významy by se objevily, kdyby hry po sobě následovaly v opačném pořadí. Věřili bychom po exkurzi do Banátu možnosti ztráty smyslu stejně jen proto, že to křičí kluk na švestce? (MI)

Házení žabek je to jediné, co mi přináší štěstí

Ostro: Vy / Divadlo Vydýcháno, ZUŠ Liberec

Oživlá projekce, hlasy až voicebandové, s dokonalými hudebními nástroji (roury, kusy něčeho čehokoli, ...). Těžce urbánní dění přenesené do těžce rurálního prostředí a zpět. Město přenesené na pustý ostrov a zpět. Osamělost ve městě přenesená do osamělosti na pustém ostrově a zpět. Jde spíš o ostrůvek v moři nebo ostrůvek tramvajový?

Surrealistický duch se přeléval do existenciálního dramatu a zpět. Najednou, z ničeho nic, je vyřčeno: „Nezatancujem si?“ Ostrov v moři se plynule přetavoval na ostrůvek nástupiště a zase se vracel do moře, hluk příboje a ptáků se měnil v hluk městské dopravy a zoufalých městských existencí, které potom ustupovaly zpět do věčných vod.

Poezie byla dokonale začleněná do divadla a divadelnosti.

Inscenace má velmi uměřenou plochu, prostorově a především časově. Zvolený způsob inscenování by se možná po delší době vyčerpal, případně by se ve větším prostoru možná rozostřil, ale tvůrci vyčerpání ani rozostření nepřipustili: hrálo se snad jen 15 minut na prostoru pár čtverečních metrů.

Průzkum fenoménu samoty a dalších nevyslovitelných témat surráčem. Když je nadhled a zároveň plné nasazení, může to dopadnout skvěle. A dopadlo. Dokonce se podařilo vybudovat prostor pro závěrečné zcela vážné prohlášení „nakonec jsme stejně vždycky sami“. Čímž se nádherně zpětně doplnila a umocnila tematizace ostrovovitosti i všech dalších jevů. (PO)

Nejkomplikovanější způsob krásy

parazit-ty / Nekroflík, Praha

Nekroflík nádherně předestřel a prožil a nechal nás diváky prožít tajemný vyšší smysl komunikace a spolužití s rostlinami.

Mezi kytkami, s kytkami, vlivem kytek, na způsob kytek, pro kytky se kytkovitě jednalo, hovořilo a tančilo. Tanec mezi kytkami, bytí mezi kytkami, organické žití mezi kytkami, to vše vytvořilo jedinečný prožitek.

A do všeho ještě love story, smutná love story na způsob pěny dnů Borise Viana... I tato love story, a především ona, nějak organicky vyrůstala jak z tropické, tak i z české, rakouské a polské mírněpásmové hlíny.

Celková nenásilná magičnost a mnohé nenásilné, místy i vhodně násilné detaily, „rostlinné“ zasazení těl do všeho dění, tanec mezi rostlinami vleže i na nohou, žití mezi rostlinami, umírání mezi rostlinami. Lidské tělo jako rostlina, rostliny jako lidská těla. A do všeho skvěle zasazené encyklopedické údaje o poznatcích ze života květín.

Dva detaily za všechny: kriminálně laděná dramatická honička mezi květinami na letišti a přenášení, přesazování lidí stejným způsobem jako se provádí přenášení rostlin; těla jako rostliny, živočišné lidské duše jako rostlinné duše.

Bylo řečeno, že rostliny jsou nejkomplikovanější způsob krásy. Krása ale vyzařovala i z celku scénografie – syrového jeviště městského divadla, džinoviny, pro jiné postavy (například policistky) nenápadně, organicky elegantních oblečků.

Zdařilé bylo i celkové rozložení dynamiky v čase: po prostém začátku bez květín šťastně provedené střídání klidných, energických, nervózních a vegetativně mysteriózních pasáží.

Vše vyvrcholilo černou magií prorůstání nejednoznačností živočišného a rostlinného života, nebo dokonce zla a zel souvisejících s těmito životy, do lidí a květín. Prorůstání temných sil do v podstatě dobrých úmyslů.

Nekroflík ukazuje, že i s nikoli nejvyššími hereckými dovednostmi lze provádět špičkově kvalitní činohru, bez mimořádných pohybových dovedností provádět kvalitní tanec. A to vše může být i lepší než s těmi mimořádnými dovednostmi. Zvlášť když má člověk šťastnou ruku při výběru literární předlohy a podaří se mu ji šťastně převést do divadla.

No, a zajímalo by mě logistické řešení převážení všech těch květín účastníků se představení. (PO)

Z nedělních poledních debat:

Děti v Ohni. Plénium ocenilo to, že být se to velice nabízelo, inscenace se ve svém průběhu nezvrhla pouze ve vyvracení výroku, že „nic nemá smysl“, což považovali za poctivý a otevřený přístup. Zaujala je forma kolektivního vyprávění, která střídavě nabývala a ztrácela na síle podle toho, jak moc se herci drželi slovního výrazu vůči akci. Vyzdvihli práci s objekty a papíry, ale postrádali větší surovost v okamžicích, kdy šlo o vážná témata. Výkon souboru z Mostu byl označen za autentický a přesvědčivý, přesto překvapil vysokou intelektuální úrovní vzhledem k původně mylnému dojmu z deklarace, že jde o žáky sedmé třídy. Lektori se shodli na preciznosti a vědomé střídmosti hereckého projevu, ocenili kolektivní sebranost a rituální i nevinou atmosféru inscenace. Vyzdvihli práci se znaky a objekty, dramaturgii, která držela diváka v napětí, i formální prostředky jako překrývání slov. Zazněly však i připomínky – například k chybějící kompletní destruktivě v některých scénách. Celkově šlo podle všech o velmi silný zážitek s důrazem na oběť jako nositelku smyslu.

Ostro:Vy. Plénium vnímalo představení jako vizuálně a nápadově silné, barevné a esteticky působivé, přesto někteří diváci přiznali, že mu nerozuměli, nebo ho sledovali spíš jako performanci než narativní divadlo. Téma si však dokázali najít – zazněla interpretace o vnitřních příšerách, ostrovech vědomí a sebekritičnosti. Atmosféra působila jako prolínání světů a evokovala osobní asociace. Lektori ocenili hluboké propojení tématu s formou, kdy se výtvarné, zvukové a herecké složky propojovaly do poetického, téměř synestetického celku. Vyzdvihli autorské zpracování, kolektivní hravost, inspiraci výtvarným uměním (Kandinskij, Magritte) a práci s objekty a stíny. Zazněla i výzva k dalšímu posunu skrze vědomější práci s objekty a významovější herecký vklad.

Dělat se pořád musí. Plénium vnímalo inscenaci jako velmi silný, něžný a osobní zážitek, který přenesl atmosféru života v Banátu až do divadla. Diváci ocenili autenticitu a pravdivost vyprávění, které v nich vyvolalo emoce, vzpomínky a hluboké propojení s tématy domova, víry, lásky a sdílení. Nepůsobilo to jako nacionalistické, ale spíš jako obecná úvaha o kořenech, paměti a lidské sounáležitosti. Nejvíce zarezonoval moment s hymnou jako symbolem kolektivního vědomí, i když někteří diváci tuto sdílenou zkušenost na repríze v Písku nezažili. Lektori ocenili přirozenou energii, osobní tón a vypravěčskou sílu monodramatu, které nepůsobilo pateticky ani okázale. Vyzdvihli autorčin autentický přístup a schopnost vtáhnout diváka skrze konkrétní detaily i obecnější témata (komunita, domov, sdílení). Kriticky zazněla úvaha o tom, co je dnes dokumentární divadlo a jak zacházet s tématy jako je Banát, aniž by docházelo k jejich vyprázdnění či zneužívání. Zůstala otevřená otázka, zda herečka záměrně měla zhoršený kontakt s publikem kvůli osvětlení, nebo šlo o režijní rozhodnutí.

Parazit-ty. Inscenace vyvolala rozporuplné reakce publika. Diváky okouzila vizuální poetika, magická komunikace mezi rostlinami a živočichy a novátorské využití techniky (živá kamera, bezdrátové přenosy), ale zároveň se objevily zásadní problémy se srozumitelností – mnozí nerozuměli dialogům kvůli špatnému zvuku či přebíjející hudbě a ztráceli se v příběhu. Emočně silnou, ale i rušivou se stala práce s živými květinami, která v některých vyvolala dojem násilí či utrpení, což jim zabraňovalo ve sledování dějové linky. Lektori ocenili odvahu souboru hledat nové scénické jazyky a vnímají téma přírody, ekologie a vztahu člověka a rostlin jako velmi aktuální a silné. Kriticky však upozorňovali na roztržitost příběhu, nejasnou detektivní linii, nedotažené herecké přechody a nepřesvědčivý dramaturgický oblouk. Výstupy byly působivé vizuálně, ale chyběla jim kontinuita a jasnější provázání techniky s vyprávěním. Přes všechny výhrady se inscenace jevila jako inspirativní výzva k hlubšímu smyslovému vnímání světa. (WE)

Citát nedělního rána

Květiny jsou nejkomplikovanější způsob krásy. (*parazit-ty*)